

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันนี้ประเทศไทยกำลังเร่งรัดพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรีบเร่ง โดยดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ซึ่งการพัฒนาประเทศเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้นั้น มีสิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาคุณภาพประชากรในชาติก็คือ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในประเทศ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน (2526: 163) ซึ่งพระราชทานแก่ครูใหญ่และนักเรียนที่สมควรได้รับพระราชทานรางวัลตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี 2518 ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต ซึ่งผู้วิจัยขออัญเชิญมากล่าวในที่นี้ มีดังนี้

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด และความประพฤติ ทักษะ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคลเพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมและประสิทธิภาพ เมื่อบ้านเมืองประกอบไปด้วยพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศย่อมทำได้โดยสะดวก รวดเร็ว ได้ผลแน่นอน และรวดเร็ว

ผู้ที่มีบทบาทและรับผิดชอบโดยตรงในเรื่องของการให้การศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนา ก็คือ "ครู" เพราะครูเป็นผู้ใช้หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการเสริมสร้างความคิด พัฒนาสติปัญญา ความเชื่อ ทักษะ ค่านิยม ตลอดจนชี้แนะวิถีทางการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้เรียน

จากแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกหัดครูไว้ว่า "จะดำเนินการผลิตบัณฑิตและบุคลากรสาขาวิชาครูและวิชาการต่าง ๆ ส่งเสริมวิทยฐานะของบุคลากรประจำการ ทำการวิจัย ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและบริการวิชาการแก่ชุมชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม"

การดำเนินงานผลิตครูเพื่อออกไปจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชาระนั้น เป็นที่ยอมรับกันว่า หากจะให้นักศึกษามีความรู้ ความสามารถและคุณธรรมพร้อมที่จะเป็นครูที่ดีจะต้องมุ่งเน้นการเรียนด้วยการกระทำ การเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติเข้าด้วยกัน และการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงให้มากที่สุด และโยงมาถึงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นวิธีทางที่สอดคล้องกับการมุ่งเน้นดังกล่าวได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังยึดถือกันว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นหัวใจของการผลิตครู (กรมการฝึกหัดครู 2531: 72-75)

ปัจจุบันการจัดดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะมีส่วนช่วยสร้างเสริมคุณภาพของการผลิตครูที่พึงประสงค์ได้อย่างดียิ่ง กล่าวคือ จะมีส่วนช่วยให้นักศึกษามีความมั่นใจ สามารถพัฒนาตนเองให้เข้ากับการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้เป็นอย่างดี นักศึกษามีโอกาสฝึกปฏิบัติควบคู่กับการเรียนทฤษฎี ทั้งในด้านเนื้อหาสาระและเทคนิควิธีต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน เพราะนักศึกษาคูจะได้พัฒนาตนเองโดยเรียนรู้จากการกระทำทั้งจากสถานการณ์จริงและจากสถานการณ์จำลอง (พลสัมพันธ์ โปธิศรีทอง 2531: 51-55)

กรมการฝึกหัดครูเป็นสถาบันผลิตครูที่ใหญ่ที่สุดของประเทศได้กำหนดวัตถุประสงค์ของแนวปฏิบัติในการดำเนินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้ดังนี้ (กรมการฝึกหัดครู 2525: 7)

1. เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของครูและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพให้แก่ศึกษาอย่างต่อเนือง
2. เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้งาน ตามหลักสูตรในระดับที่สอนได้แจ่มแจ้งกว้างขวางจากการฝึกปฏิบัติ และเรียนรู้ประสบการณ์จากสถานการณ์จริงในรูปแบบต่าง ๆ
3. เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ทฤษฎีและปฏิบัติให้สอดคล้องกัน และสามารถนำไปปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนได้เหมาะสมและบังเกิดผลดี
4. เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ตนเอง และรู้จักพัฒนาตนในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม
5. เพื่อเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาชุมชน และเรียนรู้วิธีการปฏิบัติงานในหน้าที่ เพื่อสนองต่อการพัฒนาชุมชน
6. เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

นอกจากนี้คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นสถาบันผลิตครูแห่งหนึ่งที่ผลิตครูระดับปริญญาและบัณฑิตศึกษา (คณะครุศาสตร์ 2523: 7-8) ยังได้กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้พอสรุปได้ดังนี้ คือ เพื่อเปิดโอกาสให้นิสิตฝึกสอนได้ประสบการณ์โดยตรงที่เกี่ยวกับนักเรียน ได้ศึกษาการจัดและบริหารโรงเรียน ได้เห็นปัญหาที่แท้จริงของโรงเรียน ได้ทดลองปฏิบัติตามทฤษฎีที่ได้เรียนมา ปรับตัวให้เข้ากับสังคมในฐานะเป็นครู ส่งเสริมความสามัคคีอันดีระหว่างนิสิตฝึกสอน นักเรียน ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในสถาบันฝึกสอน เผยแพร่เกียรติคุณและชื่อเสียงของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และของนิสิตเองในการทำความดี การดำเนินงานภายใต้ระเบียบข้าราชการครู และการนิเทศของทางสถาบันฝึกสอน การส่งเสริมความเจริญงอกงามของตัวเอง การแสดงความเป็นผู้นำในชั้นที่ฝึกสอน และขณะเดียวกันก็ได้แสดงการเป็นผู้ร่วมงานที่ดี การได้ศึกษาความเข้มแข็งและความอ่อนแอในเรื่องบุคลิกภาพของตนเอง และเพื่อนนิสิตด้วยกัน การฝึกตัวให้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอโดยเตรียมงานและแบ่งเวลาทำงานให้เหมาะสม

อัจฉรา ประไพตระกูล (2521: 40) ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการฝึกสอน ดังนี้คือ

1. การฝึกสอนเป็นการนำความรู้จากสถาบันฝึกหัดครูมาใช้ทดลอง
2. ช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้ถึงหน้าที่ครู สภาพห้องเรียน ทำให้ทราบปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างดีก่อนจะออกไปสอน
3. เป็นสิ่งที่วัดคุณภาพของโครงการฝึกสอน จะทำให้สถาบันฝึกหัดครูได้ทราบถึงข้อบกพร่องของตนเอง และทำการปรับปรุงการฝึกสอนให้ดีขึ้น
4. การฝึกสอนเป็นการเสริมสร้าง พัฒนาบุคลิกภาพ ปรับปรุงตนเองให้เหมาะสมกับภาวะของการเป็นครู
5. การฝึกสอน ทำให้นักศึกษาฝึกสอนรู้จักเข้าใจคุณภาพของงานครู และสภาพชีวิตของชุมชนที่แท้จริงว่าเป็นอย่างไร

ดีเวอ์ (Devor 1967: 6-9) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับโครงการและการจัดระบบ การศึกษา
2. เพื่อให้ นักศึกษาได้ปรับปรุงบุคลิกภาพให้เหมาะสมกับการที่จะเป็นครูที่ดีต่อไปในอนาคต

3. เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกการนำเทคนิค วิธีสอนแบบต่าง ๆ ไปทดลองใช้
4. เพื่อให้นักศึกษามีความสามารถในการ เลือก ใช้อุปกรณ์การสอนให้เหมาะสมกับ
บทเรียน
5. เพื่อฝึกให้นักศึกษามีมนุษยสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น
6. เพื่อให้นักศึกษาฝึกการใช้เทคนิคในการวัดและประเมินผล

จากการที่นักการศึกษาและสถาบันฝึกหัดครูต่าง ๆ ได้กล่าวถึงความจำเป็นและจุดมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องและเป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือ ต้องการให้นิสิตนักศึกษาได้นำความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับจากการเรียนในห้องเรียนไปใช้ปฏิบัติจริง ต้องการให้นักศึกษาได้ตรวจสอบความสามารถทางด้านบุคลิกภาพของตนเอง ตลอดจนถึงทัศนคติของการเป็นครู เพื่อปรับปรุงแก้ไขก่อนออกไปประกอบอาชีพจริง อีกทั้งยังต้องการให้นักศึกษาฝึกสอนได้รู้จักแก้ปัญหา สามารถทำงานร่วมกับคนอื่น และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุก ๆ คนที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับกันว่าวิชาสุขศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน ดังจะเห็นได้จากความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติทุกฉบับมีการกำหนดจุดประสงค์ในการจัดการศึกษาไว้ เพื่อให้ผู้เรียนมีสุขภาพดีรวมอยู่ด้วยเสมอ และหลักสูตรปัจจุบันยังได้กำหนดให้วิชาสุขศึกษา เป็นวิชาบังคับทุกระดับชั้น

การจัดการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา เพื่อให้บรรลุผลตามความมุ่งหมาย จำเป็นต้องมีครูที่มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาสุขศึกษา สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติทางสุขภาพที่ถูกต้อง ตลอดจนอบรมให้นักเรียนเกิดสุขนิสัยที่ดีงามอันเป็นหนทางที่ทำให้นักเรียนมีสุขภาพดีตลอดไป

วิทยาลัยพลศึกษาเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาประเภทหนึ่งในสังกัดกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จัดการเรียนการสอนในระดับอนุปริญญา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง 3 สาขาวิชาเอก คือ พลศึกษา สุขศึกษา และการรักษาความปลอดภัยและพลศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะผลิตบุคลากรที่มีประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญ สามารถนำไปปฏิบัติ ประกอบอาชีพหรือใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อระดับสูงขึ้นไป (กรมพลศึกษา 2531: 3) ผู้ที่จะสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสอนวิชาสุขศึกษา และพลศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

การจัดทำแผนการศึกษาของวิทยาลัยพลศึกษา จัดไว้เพื่อให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา ในหลักสูตรประกาศนียบัตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6) หรือประกาศนียบัตรอื่น ๆ ที่เทียบเท่า เข้าทำการศึกษาโดยใช้เวลาในการศึกษาตลอดหลักสูตร 2 ปี ในแผนการศึกษานั้น วิทยาลัยได้ กำหนดวิชาที่นักศึกษาจะต้องเรียนตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 80 หน่วยกิต และมีผลการศึกษาระเบียบว่าด้วยการวัดผลการศึกษา ทั้งนี้ต้องมีเวลาเรียนอยู่ในวิทยาลัยอย่างน้อย 4 ภาคเรียนปกติ และไม่เกิน 8 ภาคเรียนปกติ จึงจะถือว่าสำเร็จตามหลักสูตร

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญ ซึ่งกำหนดไว้ในหลักสูตรการเรียน การสอน ดังนั้น วิทยาลัยพลศึกษาทุกแห่งจึงได้กำหนดโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพขึ้น เพื่อให้ นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรง ได้ถ่ายทอดความรู้และทักษะของวิชาสุศึกษา พลศึกษา และนันทนาการ ด้วยตนเอง โดยได้รับคำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดจากอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายวิทยาลัย และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน นอกจากนี้ยังเป็นการ เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ ด้านอื่น ๆ ของอาชีพครู นอกเหนือจากการสอนในชั่วโมงเรียนปกติ อันเป็นแนวทางหนึ่งที่จะเตรียม นักศึกษาให้เป็นครูที่ดีในอนาคต

จะเห็นได้ว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีความสำคัญเช่นเดียวกับวิชาชีพอื่น เช่น แพทย์ พยาบาล หนายความ ก่อนออกไปประกอบวิชาชีพต้องผ่านการฝึกปฏิบัติในวิชาชีพนั้น ๆ ก่อน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพจึงนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของสถาบันฝึกหัดครูทุกแห่ง เมื่อเป็นเช่นนี้ การวิจัยเรื่องปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิชาสุศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา จะช่วย ให้ทราบถึงสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาวิชาเอกสุศึกษา และนักศึกษาวิชาโทสุศึกษา ที่ออกไปทำการสอนวิชาสุศึกษาในระดับชั้นต่าง ๆ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการแสวงหาแนวทาง ปรับปรุง และพัฒนาการจัดดำเนินงานโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของวิทยาลัยพลศึกษาให้ ก้าวหน้า และได้รับผลดียิ่งขึ้น อันจะทำให้มีครูสุศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ มาช่วยพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชากรในสังคมให้มีประสิทธิภาพตามความต้องการของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิชาสุศึกษา ของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิชาสุศึกษาของนักศึกษา วิทยาลัยพลศึกษา ระหว่างนักศึกษาที่เรียนวิชาเอกสุศึกษาและวิชาโทสุศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2531 ของวิทยาลัยพลศึกษา ซึ่งเปิดทำการสอนทั้งวิชาเอกสุศึกษาและวิชาเอกพลศึกษาเท่านั้น และเป็นนักศึกษาที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิชาสุศึกษามาแล้ว

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ วิชาเอกสุศึกษาและวิชาโทสุศึกษา

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพวิชาสุศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1 การเตรียมตัวก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

2.2.2 การจัดการเรียนการสอน

2.2.3 การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร

2.2.4 การปกครองชั้นเรียน

2.2.5 อุปกรณ์และสถานที่

2.2.6 ตัวนักเรียน

2.2.7 ตัวนักศึกษา

2.2.8 อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายวิทยาลัย

2.2.9 อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน

2.2.10 โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ถือเป็นตัวแทนของประชากร 6 วิทยาลัย
2. ผู้วิจัยถือว่าตัวอย่างประชากรหรือผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริง ดังนั้นข้อมูลที่ได้ถือว่าเป็นข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงและเชื่อถือได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ประสพการณ์วิชาชีพ หมายถึง ประสพการณ์ทางภาคปฏิบัติที่วิทยาลัยพลศึกษา กำหนดให้นักศึกษาออกไปทำการสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ ภายใต้การนิเทศอย่างใกล้ชิดจากผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกประสพการณ์วิชาชีพ
2. วิทยาลัยพลศึกษา หมายถึง วิทยาลัยพลศึกษาในสังกัดกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 6 แห่ง ที่เปิดทำการสอนทั้งวิชาเอกสุขศึกษาและวิชาเอกพลศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ มหาสารคาม ยะลา ชลบุรี อุตรธานี และสุโขทัย
3. นักศึกษาวิชาเอกสุขศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2531 วิทยาลัยพลศึกษา วิชาเอกสุขศึกษา วิชาโทพลศึกษา
4. นักศึกษาวิชาโทสุขศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2531 วิทยาลัยพลศึกษา วิชาเอกพลศึกษา วิชาโทสุขศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย